

18.9.2024

Dnro VN/26953/2024-YM-1

Ympäristöministeriön hallinnonalan tuottavuusohjelma

1. Tausta ja tavoite

Pääministeri Orpon hallitusohjelmaan sisältyy valtionhallinnon tuottavuusohjelma, jolla tuetaan hallituksen julkisen talouden kestävyystavoitetta. Hallitusohjelman liitteessä *B. Taulukot taloudellisista päätöksistä* on kuvattu tuottavuusohjelman toimeenpanosta haetut hallinnonalakohtaiset säästöt, jotka alkavat vuodesta 2025 ja jotka ovat täysimääräiset vuonna 2027. Tuottavuustoimenpiteet on tarkoitus kohdentaa toimintamenuluonteisille momenteille ja niiden on tarkoitus tuottaa pysyviä säästöjä. Toimenpiteet voivat olla joko kulujen karsimista tai tuottojen lisäämistä.

Kehysriihessä 2024 ympäristöministeriön hallinnonalalle kohdennettiin, muun valtionhallinnon tapaan, uusia säästötavoitteita. Vuodelle 2025 säästötavoite aiemmin hyväksytystä kehyksestä on yhteensä 4,9 miljoonaa euroa, kun hallitusohjelman mukainen säästötavoite oli 1,2 miljoonaa. Vuonna 2026 säästötavoite on 5,5 miljoonaa euroa eli lisäsäästön tarve vuodelle 2026 on 0,6 miljoonaa. Vuoden 2027 kehysriihen mukainen säästötavoite aiemmin hyväksytystä kehyksestä on yhteensä 9,4 miljoonaa euroa.

Ministeriön laajennettu johtoryhmä keskusteli säästöjen kohdentumisesta vetäytymisessään huhtikuussa, jonka jälkeen ministeriön johto on valmistellut asiaa yhdessä hallinnonalan toimintayksiköiden johdon sekä poliittisen johdon kanssa. Vuoden 2025 tuottavuustoimenpiteet sisällytettiin ministeriön vuoden 2025 talousarvioehdotukseen.

Talousarvioehdotuksen jättämisen jälkeen Talouspoliittinen ministerivaliokunta linjasi 24.6.2024, että Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen (Ara) toiminnot siirretään ympäristöministeriön yhteyteen 1.1.2025 alkaen. Ministeriön tuottavuusohjelmassa tämä on huomioitu siten, että Aralle suunnitellut säästövelvoitteet on kuvattu kokonaisuudessaan ympäristöministeriön alla.

Ympäristöministeriön säästösuunnitelma vuosille 2025 – 2028 on seuraava:

Kohdennus (euroa)	Vuosi	2025	2026	2027	2028
35.01.01 Ympäristöministeriön toimintamenot		560 000	1 050 000	1 700 000	1 700 000
35.01.04 Suomen ympäristökeskuksen toimintamenot		330 000	760 000	2 270 000	2 270 000
35.10.52 Metsähallituksen julkiset hallintotehtävät		200 000	800 000	2 540 000	2 540 000
Muut yksilöidyt säästökohteet		3 810 000	2 890 000	2 890 000	2 890 000
Yhteensä		4 900 000	5 500 000	9 400 000	9 400 000

Yksilöidyt säästökohteet (euroa)	2025	2026	2027	2028
35.01.65 Avustukset järjestöille ja ympäristönhoitoon	400 000	400 000	400 000	400 000
35.10.20 Ympäristövahinkojen ehkäiseminen ja jälkihoito	500 000	0	0	0
35.10.22 Eräät ympäristömenot, seuraavat aihekokonaisuudet (vrt 2024 budjetti):				
Ympäristöhallinnon ohjaus ja kehittäminen	1 000 000	480 000	480 000	480 000
Ympäristötutkimuksen ja ympäristöhallinnon resurssit	1 260 000	1 260 000	1 260 000	1 260 000
Ilmastohankkeet	50 000	50 000	50 000	50 000
Kiertotalouden edistäminen	400 000	400 000	400 000	400 000
Maaperänsuojelun kehittäminen	100 000	100 000	100 000	100 000
35.10.23 Itämeren ja vesien suojelun edistäminen: Vedenalaisen meriluonnon monimuotoisuuden inventointiohjelma Velmu	100 000	200 000	200 000	200 000
Yhteensä	3 810 000	2 890 000	2 890 000	2 890 000

Tuottavuustoimenpiteistä merkittävä osa on kohdistettu muille kuin ns. toimintamenoluonteisille momenteille. Nämä yksilöidyt säästöt kohdentuvat pääosin valtionhallinnon sisällä jaettuun hankerahoitukseen. Valituilla kohdennuksilla on pyritty varmistamaan säästöjen toteuttaminen aikataulussaan erityisesti vuosien 2025 ja 2026 osalta.

2. Tuottavuustoimenpiteet hallinnonalalla

2.1. Valtionhallinnon yhteiset hankkeet

Ympäristöministeriön hallinnonala osallistuu valtionhallinnon yleisiin tuottavuushankkeisiin.

Valtioneuvosto tiivistää ja keskittää toimitilojaan ja luopuu osasta käytössään olevista kiinteistöistä. Loppukesästä ja tulevana syksynä valtioneuvosto luopuu Aleksanterinkatu 7:stä, mikä tarkoittaa ympäristöministeriön henkilökunnalle muuttoa yhteisiin tiloihin työ- ja elinkeinoministeriön henkilökunnan kanssa.

Ympäristöministeriön mobiililaitteiden hankinnoissa toteutetaan Valtion tieto- ja viestintätekniikkakeskus Valtorin sopeutus- ja säästöohjelmaa. Myös Suomen ympäristökeskus (Syke) tarkastelee ICT-kustannustensa hallintaa yhdessä Valtorin kanssa.

Valtiokonttorin hallinnoima valtion yhteinen valtionavustusjärjestelmä otetaan ympäristöministeriön hallinnonalalla (YM, Ara) käyttöön vuoden 2024 aikana. Valtiovarainministeriön arvion mukaan uuden

järjestelmän tuottama säästö hallinnonalalla on noin 90.000 vuonna 2026 ja pysyvästi noin 40.000 euroa/vuosi alkaen vuodesta 2027.

Valtiovarainministeriö hakee säästöjä myös sähköisen asioiden ensisijaisuuden edistämällä ja konsernipalvelujen kehittämällä. Toiminnan hyödyt tulevat näkyviin asiakkaila lähinnä pienempänä laskutuksena tai mahdollisesti uusina, tehokkaampina toimintatapoina. Konsernipalvelujen osalta ympäristöministeriön hallinnonalalle sopivia toimenpiteitä ovat mm. Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksen (Palkeet) aiempaa tehokkaampi hyödyntäminen, koulutushankintojen keskittäminen HAUS kehittämiskeskus Oy:öön ja Hansel Oy:n yhteishankintojen sekä sopimus- ja toimittajahallinnan keskitettyjen palveluiden aiempaa laajempi hyödyntäminen. Ympäristöministeriön hallinnonalan seuraa valtion yhteisten tuottavuushankkeiden toteuttamista ja osallistuu niihin soveltuvin osin.

2.2. Hallinnonalan omat toimenpiteet

2.2.1. Henkilöstömenot

Henkilöstömenot ovat hallinnonalan toimintamenoluonteisten momenttien suurin menoluokka. Toiminnan sopeuttaminen vähenevään määrärahaakehykseen ei onnistu ilman henkilökustannusten vähentämistä. Sopeutuksessa hyödynnetään ensisijaisesti luonnollista poistumaa, mikä tarkoittaa, ettei kaikkien eläköityvien tai muutoin irtisanoutuvien tilalle palkata uusia henkilöitä. Määräaikaisten tehtävien tarvetta arvioidaan kriittisesti.

Hallinnonalan toimintayksiköistä Ara toteutti yhteistoimintaneuvottelut jo keväällä 2024. Neuvottelujen tuloksena virasto irtisanoo 16 henkilöä ja säästöjä henkilöstökuluihin eri toimenpiteistä odotetaan noin 1,4 miljoonaa euroa.

Metsähallituksen Luontopalveluissa toiminnan ja tuottavuuden kehittämistä on tehty monin tavoin muutaman viime vuoden aikana. Johtamisjärjestelmä uudistettiin vuonna 2021, ja vuoden 2024 alussa organisaatorakennetta yksinkertaistettiin. Loppuvuoden 2023 muutosneuvottelujen seurauksena 38 vakituista ja noin 100 määräaikaista työsuhdetta päättyi.

Sykessä määräaikaiset työsuhteet liittyvät pääosin ulkopuoliseen rahoitukseen, jonka kehitykseen tuottavuusohjelma vaikuttaa välillisesti hankkeisiin käytettävissä olevan omarahoitusosuuden kautta. Kaikki henkilöstövähennykset pyritään kohdentamaan niin, etteivät T&K-menoiksi luettavien menojen määrä momenteilla laske.

Ministeriön kannalta erityisen haastavaksi tuottavuusohjelman tekee talouspoliittisen ministerivaliokunnan linjaus, jonka mukaan hallitus sitoutuu siihen, ettei se osoita lainsäädännön kautta tai muutoin uusia tehtäviä kuin siten, että pääsääntöisesti lisätehtävien yhteydessä luovutaan aiemmista tehtävistä tai niiden toteutusta tehostetaan. Ympäristöministeriön hallinnonalan tehtävät ovat suurelta osin EU-sidonnaisia, joten erityisesti laajojen EU-lainsäädännöstä aiheutuvien uusien tehtävien resursointi edellyttäneee paitsi toiminnan priorisointia myös tehtävien karsintaa.

Hallinnonalan toimintayksiköt ovat laatineet omat tuottavuusohjelman toteuttamissuunnitelmansa, jotka kytkeytyvät vahvasti niiden henkilöstösuunnitelmiin. Tuottavuusohjelmien toteutumista seurataan osana tulosohjausprosessia. Hallinnonalan tuottavuusohjelman toteutumista ja sen henkilöstövaikutuksia seurataan myös hallinnonalan yhteistoimintakokouksissa.

2.2.2. Rakenteelliset muutokset

Talouspoliittinen ministerivaliokunta linjasi 24.6.2024, että Aran toiminnot itsenäisenä virastona päättyvät ja sen tehtävät siirretään ympäristöministeriöön 1.1.2025 alkaen. Luonnos hallituksen Aran lakkauttamista koskevaksi esitykseksi oli lausuntokierroksella 12.7.–23.8.2024 ja muutoksen edellyttämät valmistelut ovat käynnissä. Muutoksesta ennakoidaan syntyvän noin miljoonan euron kertaluonteiset kustannukset (mm. järjestelmämuutoksista). Säästöjä ennakoidaan saatavan tilakustannusten vähenemisen myötä sekä hallinnollisten tehtävien uudelleenjärjestelystä.

Valmistelussa on tunnistettu, että osa Aran nykyisistä toiminnoista, esim. toimitilojen hallinta, hoidetaan ministeriöiden osalta keskitetysti valtioneuvoston kansliassa. Muutosta valmistellaan yhteistyössä valtioneuvoston kanslian kanssa.

2.2.3. Tilakustannukset ja kiinteistöomaisuus

Syke on tarkastellut toimitiloihin ja mahdollisuuksiaan vähentää niistä aiheutuvia kustannuksia kaikilla toimipaikoilla. Syken toimistotilojen tilatehokkuusluku oli 8,6 htm²/htv vuonna 2023 ja alittaa jo nyt valtion toimitilastrategian mukaisen tilatehokkuustavoitteen 10 htm²/htv, joka tulisi saavuttaa vuoteen 2030 mennessä.

Syke tehostaa tilankäyttöään edelleen lisäämällä yhteiskäyttöä muiden valtion virastojen kanssa. Helsingin Viikissä tavoitellaan yhteisiä toimistotiloja Ruokaviraston ja Luken kanssa. Myös Oulun ja Joensuun toimipaikkojen osalta on tarkasteltu siirtymistä yhteisiin toimistotiloihin Luken kanssa. Jyväskylän toimistotilojen uudelleentarkastelu aloitetaan yhdessä henkilöstön kanssa loppuvuodesta 2024. Syke ennakoi saavansa toimistotilojen tiivistämisestä noin miljoonan euron kustannussäästön vuoden 2027 loppuun mennessä.

Metsähallituksen Luontopalvelujen hallinnassa on mittava rakennuskanta, lähes 2400 rakennusta. Metsähallitus on käynnistänyt kiinteistöomaisuuden kehittämishankkeen, jolla haetaan tuottavuutta kiinteistömistämisen kustannuksiin. Tarkastelun kohteena olevan rakennuskannan omistamisen kustannukset seuraavan 10 vuoden aikana on arvioitu noin 57 miljoonaksi euroksi. Hankkeen tavoitteena on rakennuskanta, joka on mahdollista hallinnoida ja ylläpitää asianmukaisesti ja kustannustehokkaasti. VM on myöntänyt rakennuskannan kehittämiseen ja tiivistämiseen 300.000 euron rahoituksen vuodelle 2024. Uudistushankkeen kokonaisrahoitustarve on 3,4 milj. euroa.

2.2.4. Palveluostot, aineet, tarvikkeet, matkat

Hallinnonalan budjetti vuodelle 2025 sisältää yhteensä 3,81 miljoonan euron yksilöidyt vähennykset ympäristöministeriön pääsääntöisesti valtion muilta virastoilta suorittamiin hankintoihin ja yhteistoimintana suoritettaviin hankkeisiin sekä ja 0,4 miljoonan euron vähennyksen ICT-hankinnoista ympäristöministeriön toimintamenoista. Lisäksi hallinnonalan kaikki toimintayksiköt vähentävät ostoja panostamalla entistä vahvemmin hankintasuunnitteluun ja elinkaariajatteluun sekä hyödyntämällä valtion konsernitoimijoiden palveluita.

Matkakustannukset vähenevät henkilöstön vähenemisen myötä. Kustannuksia pyritään vähentämään myös hyödyntämällä laajalti sähköisiä kokousjärjestelyjä ja etäosallistumista.

2.2.5. Tulonhankinta

Syken rahoituksesta noin 60 % kertyy toimintamenoihin laskutettavasta muusta rahoituksesta. Suurin osa tuotoista kertyy yhteisrahoitteisesta ja yhteistoiminnan rahoituksesta, joissa edellytetään toimintamenoista katettavaa omarahoitusta. Tuottavuustavoitteiden kannalta tulojen lisääminen on Syken toiminnassa mahdollista lähinnä maksullisessa, liiketaloudellisesti hinnoitellussa toiminnassa. Syke panostaa maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuden parantamiseen ja kehittää keinoja eriyttää T&K-toiminnasta sellaisia tuotteita ja palveluita, joille muodostuu kysyntää markkinoilla.

3. Toimeenpano ja aikataulu

Ympäristöministeriön hallinnonalan sopeutustoimenpiteet vähenevään rahoitukseen käynnistyivät jo keväällä 2024 ja konkretisoituivat mm. Aran -neuvotteluissa. Talouspoliittisen ministerivaliokunnan päätös Aran toimintojen yhdistämisestä osaksi ympäristöministeriötä on tehty kesäkuussa ja toteutuksen valmistelu on käynnissä.

Hallinnonalan budjetti vuodelle 2025 sisältää yhteensä 3,81 miljoonan euron yksilöidyt vähennykset pääsääntöisesti valtion sisällä suoritettuihin hankintoihin muilla kuin toimintamenuonteisilla momenteilla ja 0,4 miljoonan vähennyksen ICT-hankinnoista ympäristöministeriön toimintamenoista. Säästökohteet vahvistetaan vuosille 2026–2029 osana julkisen talouden suunnitelmaa keväällä 2025.

Metsähallituksen rakennuskannan tiivistämiseen tähtäävä hanke on käynnistetty ja siitä ennakoidaan saatavan suurimmat hyödyt vuosina 2026 ja 2027.

Neuvottelut Syken toimitilojen tiivistämisestä ovat käynnissä, toteutus etenee vaiheittain. Suurin säästö saadaan Helsingin toimitilojen uudelleenjärjestelystä, noin 0,8 miljoonaa euroa. Tämä toteutunee vuoden 2027 aikana.

Henkilöstömenojen ja toimintayksiköiden muiden kulujen (mm. matkat ja pienhankinnat) osalta sopeuttamista tehdään osana talouden vuosisuunnittelua. Tuottavuusohjelman toteutumista seurataan osana tulosojausta.